

Wat ging er om in het hoofd van Bob?

Roel Bentz van den Berg schrijft een meeslepend boek over het effect van popmuziek op de luisteraar.

tekst **Peter Sierksma**

Ooit schreef VPRO-programmamaker Roel Bentz van den Berg dat hij geen weet heeft van muziek. Dat lijkt geen aanbeveling voor een bijna driehonderd bladzijden dik boek waarin gezocht wordt naar de essentie van het levenslied in de breedste zin van het woord. Maar wie *De straatwaarde van de ziel* leest, snapt meteen waarom de schrijver niet overdreven veel kennis nodig heeft om overtuigend over pop te schrijven.

Na zijn eerste kennismaking met de rock-'n-roll, want daar begon het, wist Bentz van den Berg al dat hij niet zozeer wilde kunnen zingen als Elvis, maar domweg Elvis wilde zijn! En dus zocht hij zijn toevlucht tot het spelen op een luchtgitaar, meteen ook de titel van zijn eerste serie popartikelen uit 1993.

Je kent het wel: jongens en mannen van zekere leeftijd (meisjes en vrouwen zijn blijkbaar autonomer in dit opzicht) 'die met de linkerhand half dichtgeknepen op ongeveer een halve meter opzij van hun hart en de rechter – met een beweging van duim en wijsvinger alsof ze een dubbeltje aan het op-poetsen zijn, ergens halverwege navel en kruis – als even zovele menselijke echo's van de gitarist op het podium een onzichtbare gitaar aan het bespelen zijn'.

Het beeld van de luchtgitaar was goed gekozen. Want meer dan om de muziek zelf draait het bij Bentz van den Berg om het effect ervan op de geest van de luisteraar, ofwel Roel zelf. Wie zijn stukken leest, proeft steeds weer die onophoudelijke neiging tot identificatie met de popster die deuren opent

naar een nieuwe, onbekende wereld waar de nieuwsgierige adept geen weet van heeft, maar wel graag deel van uit wil maken.

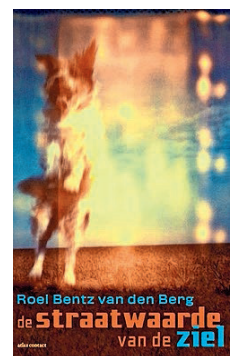
Het maakt zijn schrijven behalve persoonlijk meteen ook universeel, al was het maar omdat iedere popliefhebber wel iets herkent van dat diepe persoonlijke gevoel van verlangen naar iets groters of hogers dan wat je zelf kunt bereiken.

HULPELOOS SWINGEND

In een meeslepend stuk over David Bowie neemt Bentz van den Berg je mee in diens hunkering een lied te zingen waar hij zelf kapot van wil zijn: 'Ain't there one damn song that can make me break down and cry!!' roept David Bowie in 1975 als *The Young American*, hulpeloos swingend aan de touwtjes van David Sanborns lachende altsax, en hij meent het jaar daarop al die song gevonden te hebben'. Die song is de titelsong van de film *Wild is the Wind* uit 1957. Bowie pikt hem op voor zijn album *Station to Station* en zijn uitvoering wordt een klassieker.

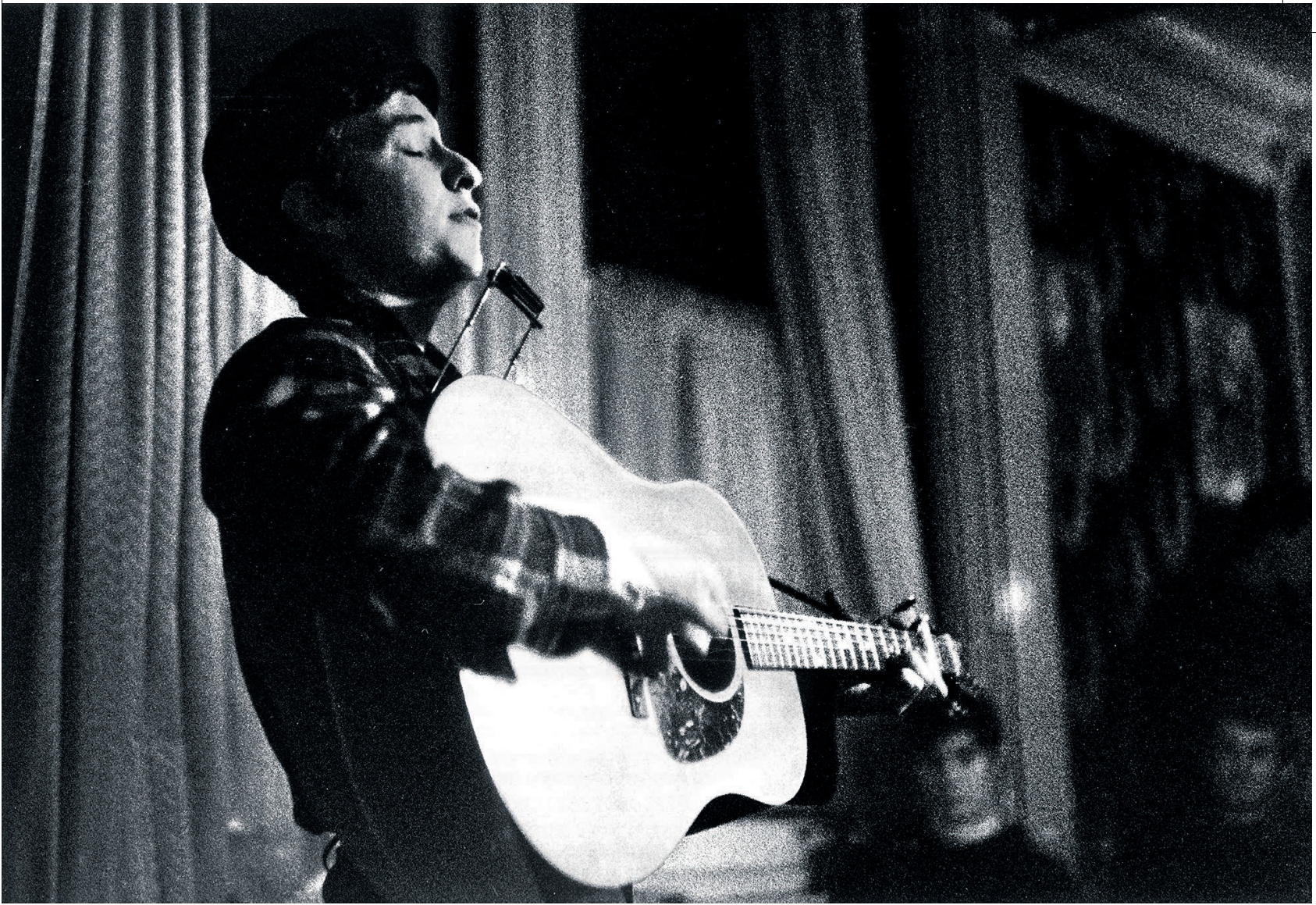
Mooi, maar daarmee is het verhaal nog niet af.

Om iets van Bowies intense verlangen weer te geven, maakt Bentz van den Berg een vergelijking met de hoofdfiguur Karl uit Kafka's *Amerika*, die zittend achter de piano tot zijn grote verdriet het einde van het lied dat hij heeft ingezet niet meer kan vinden en dus ... eindeloos doorspeelt. Veel wanhopiger kan niet. Het grenst aan hetzelfde gevoel dat je bekruipt na het horen van Bowies eerste hit *Space Oddity*. Daar is het een ruimtevaarder, major Tom, die onderweg alle contact

Roel Bentz van den Berg
De straatwaarde van de ziel
Atlas Contact;
285 blz. €22,99

21 december 1962: een piepjonge Bob Dylan treedt op in Londen. FOTO GETTY

met de wereld kwijtraakt en zwevend rond de aarde wanhopig zwaait naar zijn onbereikbare geliefde zo ver weg: *planet earth is blue and there's nothing I can do...*

Bentz van den Berg's associatieve en individuele manier van denken sluit nauw aan bij de literatuur van de zogenoemde *Beat Generation*. De generatie van jonge losgeslagen Amerikaanse schrijvers, die er in de jaren vijftig van de vorige eeuw naar streefden zich te bevrijden van alle conventies die hen door ouders en samenleving waren opgelegd.

YOUNGS JONGENSKAMER

Jack Kerouac, Allen Ginsberg en Gregory Corso om er maar een paar te noemen braken met de oude banden van familie, vast werk of woonplaats, trokken als in een roadmovie van hot naar her en zochten aan de hand van drank en verdovende middelen ook mentaal de grenzen van het onbekende op.

De 'boys', want het waren veelal (witte) jongens, hadden grote invloed op figuren als Bob Dylan en Neil Young en het is dan ook

niet vreemd dat Bentz van den Berg (1949) juist die twee zanger-componisten een hoofdrol geeft in zijn mooiste verhaal *Het onbekende dat ons heeft veranderd*. Het essay begint met Dylan die tijdens een tournee door Canada in Ontario het huis bezoekt waar Neil Young bij zijn moeder opgroeide. De schrijver loopt als het ware met Dylan mee en vraagt zich af wat er in Dylans hoofd moet zijn omgegaan als hij vanuit Neils jongenskamer uit het raam staart.

Niet vreemd dat juist Dylan en Young een hoofdrol krijgen

Hoewel het dwalen van Bentz van den Berg soms wat ver voert en anders dan dat van zijn helden van de Beat Generation ietwat overdreven en gekunsteld aandoet, is het aardige van zijn zoektocht dat hij toch een bestemming vindt.

De metafoer die alle stukjes van zijn geestelijke puzzel onder een noemer brengt is, verrassend genoeg, niet die van lucht of hemel, maar van de stad. En meer nog, die van de straat in de stad waar alles in zijn jeugd begon. De song die daarbij hoort is trouwens heerlijk eenvoudig: *Streets of fire* van Bruce Springsteen. Als Bentz van den Berg hem 'Streets!' hoort zingen, klinkt dat voor hem als een bezwering en een gebed. Een roep om bevrijding en bovenal een 'liefdesverklaring aan ... al datgene... waar de straten in de stad onder de stroom van het alledaagse leven zo overvloedig mee kunnen zijn vervuld'.

De straat dus als sluitstuk van 'de geografie van het leven' of liever gezegd als beeld van de vrijheid van het alledaagse waar uiteindelijk alle wegen op uitlopen.